TIIT PÄÄSUKE

Nostalgiata

Tiit Pääsuke

Nostalgiata
24.10.2020—25.04.2021

Kuraator	Joanna Hoffmann
Näituse kujundus	Mari Kurismaa
Graafiline kujundus	Valter Jakovski
Koordinaator	Kristlyn Liier
Näituse töögrupp	Indrek Aavik, Richard Adang, Nele Ambos, Tanel Asmer, Indrek Grigor, Mare Joonsalu, Margus Joonsalu, Heiti Kulmar, Jaanika Kuznetsova, Annegret Kriisa, Katrin Lõoke, Julia Polujanenkova, Anti Saar, Kristel Sibul, Peeter Talvistu, Kristo Tamm, Ago Teedema
Teoste laenajad	Eesti Kunstimuuseum, Tartu Kunstimuuseum, Enn Kunila kunstikolleksioon, AkzoNobeli kunstikogu, Tiit Pääsukese erakogu, Peep Aaviksoo, Marju Tammik, Tõnis Arro, Kärt Kukkur, Rene Kuulmann, Vello Liiv, Marje Lohuaru, Siiri Luts, Tamara Luuk, Janek Mäggi, Maarja Nummert, Indrek Orro, Raino Paron, Eve Pedajas, Tiit Pruuli, Kalev Raidjõe Anu Raud, Epp Rebane, Indrek Rohtmets, Maria Mägi-Rohtmets, Ain Tähiste
Täname	Anu Allas, Lilja Blumenfeld, Darja Jefimova, Kadri Joa, Loit Jõekalda, Mart Kekišev, Signe Kivi, Kadi Kreis, Maris Kunila, Reeli Kõiv, Mart Lepp, Virge Loo, Ra Luhse, Tiina Määrmann, Kristjan Nagla, Toomas Pääsuke, Elnara Taidre, Eda Tuulberg, Kertu Väre
Toetaja	Eesti Kultuurkapital

Tartu Kunstimuuseumil on au korraldada Tiit Pääsukese (s 1941) mahukas ja värviküllane retrospektiivnäitus „Nostalgiata“, mis kulgeb läbi viltuse maja teise ja kolmanda korruse. Tegemist on kunstniku naasmisega paika, kust 1957. aastal sai alguse tema teekond Tartu Kunstikooli õpilasena. Nimelt asus just sellessamas 18. sajandi lõpus ehitatud klassitsistlikus härrastemajas muusika- ja kunstikooli poiste ühiselamu.

Näituse pealkiri „Nostalgiata“ peidab endas kunstniku eneseirooniat, sest raske on kujutada ette midagi nostalgilisemat kui retrospektiivnäitus noorpõlvekodus. See kriipiv vastuolu toob selgelt esile Pääsukese enda soovi vältida suurutsemist, dramaatilisust ja enesekiitust. Las maalid räägivad iseenda eest ning las asukoht ja aeg annavad aimu tundeskaala avarusest, mis selles näituses tegelikult varjul on.

Maalikunstnik Tiit Pääsuke, kes on üks silmapaistvamaid koloriste Eesti kunstiloos, kannab oma loomingus edasi klassikalise maali traditsioone kaasaegses võtmes. Kunsti luues lähtub Pääsuke sisetundest, tõlgendades ümbritsevat maailma poeetiliselt, vabalt ja rangete konstruktsioonideta. Nii on ka „Nostalgiata“ väljapanek pigem intuitiivne rännak kui struktureeritud kronoloogia. Aastakümnete järel aeg-ajalt korduvad motiivid ja iseenda tsiteerimine muudavad Pääsukese maalikunsti ühtesulavaks tervikuks, mitte lineaarseks jutustuseks.

Näituse ülesehituse täpsemal uurimisel selgub küll, et teisele korrusele on välja pandud pigem Pääsukese uuem looming kuni tänaseni ja kolmandale varasemad teosed, peamiselt 70ndatest ja 80ndatest aastatest. Ent pisteliselt vääravad seda ajatelge temaatiliselt sobivad erandid, huvitavad aegadeülesed paarid ning män-

gulised kompositsioonid. Näitus lõpeb kolmanda korruse viimases ruumis ajarännakuga Pääsukese õpinguaegsesse ühiselamumiljöösse. Nostalgilise installatsiooni kõrval eksponeeritakse fotovalikut ja Pääsukese kõige varasemaid säilinud kunstiteoseid.

Kolmanda korruse esimeses saalis astub kunstniku teos „Poiss viiuliga“ (1980) dialoogi Elmar Kitse maaliga „Noor viiuldaja“ (1956). Pildid olid paaris juba KUMU püsiekspositsioonis „Konfliktid ja kohandumised“. Nende kahe selgelt seotud teose jõudmine Tartu Kunstimuuseumi näitusele oli Pääsukese esimene soov, kui töö näitusega algas. Suur aitäh Eesti Kunstimuuseumile vastutulelikkuse ja nõusoleku eest laenata välja püsiksposits ioonis asuvad taiesed! Pääsuke on välja öelnud, et tema „Poiss viiuliga“ on austusavaldus Tartus Pallase kunstikooli lõpetanud kunstnik Elmar Kitsele – selles piltide kahekõnes seguneb mõlema autori seotus Tartuga, teatud järjepidevus muidu lünklikus ja lonklikus Eesti kunstiloos ning ka isiklik tasand: kunstiklassikat tsiteerides kujutab Pääsuke maalil oma poega Toomast.

Lisaks muuseumikogudesse kuuluvatele teostele on väljapanekul ka rohkelt erakogujate laenusid. On oluline mõista, et väga suur ja muljetavaldav osa Eesti kunstiajaloost peitub muuseumide kollektsioonidest väljaspool. Sellistel teemasid kokkuvõtvatel näitustel on tähtis tuua avalikkuse ette võimalikult mitmekülgne valik teoseid. Tartu Kunstimuuseum on väga tänulik kõigile erakogujatele, kes olid lahkesti nõus pooleks aastaks andma näitusele Tiit Pääsukese teoseid, nii et tihtilugu jäi koduseina haigutama tühimik.

Näitusega kaasneb mahukas eesti- ja ingliskeelne trükis, millest võib leida mitmekülgse valiku tekste, hulgaliselt fotosid ning laia valiku Pääsukese teoste reproduktsioone. Raamatusse on kirjutanud analüüsiva artikli kunstiteadlane Tamara Luuk ja looja vaatenurgast mõtiskleb Pääsukese kui õpetaja ja eeskuju üle maalikunstnik Tõnis Saadoja. Lisaks sisaldab kataloog põhjalikku intervjuud, kunstniku autobiograafiat, Joanna Hoffmanni kuraatoriteksti ning elulooli lisasid. Raamatu on kujundanud Valter Jakovski, tekstid tõlkinud Peeter Talvistu ning keeletoimetuse teinud Anti Saar ja Richard Adang.

Suur aitäh Tiit Pääsukesele usalduse eest! Palju tänu ka näituse kujundajale Mari Kurismaale ning graafilisele disainerile Valter Jakovskile suurepärase koostöö eest!

Tiit Pääsuke Võidu väljaku ateljees, 1980ndad

Tiit Pääsuke
22.12.1941, Põltsamaa

Õpingud

1957–1962 Tartu Kunstikool
1962–1963 ja 1966–1971 Eesti Riiklik Kunstiinstituut, maalikunst
1974–75 Täiendusõpe I. Repini nimelises Maalikunsti, Arhitektuuri ja Skulptuuri Instituudis Leningradis (praegu Peterburi Kunstiakadeemia)
1980 Täiendusõpe Vilniuse Kunstiakadeemias prof. Dereškevičiuse juures

Akadeemiline karjäär

1970–2006 ERKI, EKA maalimise ja joonistamise õppejõud
1992–1994 Soomes Rovaniemi Kunstikooli (ROTKO) ja Lapi Ülikooli õppejõud
1992. aastast Tallinna Kunstiülikooli (hiljem EKA) maaliosakonna professor
2000–2006 EKA joonistamise õppetooli juhataja
2004–2005 Tartu Ülikooli vabade kunstide professor
2006. aastast EKA emeriitprofessor

Preemiad

1975 ja 1981 Kristjan Raua nimeline kunstipreemia
1978 Vilniuse maalitriennaali preemia
1979 Maali aastapreemia „Vaike“ eest
1981 Maali aastapreemia „Tiiva“ eest
1982 Eesti NSV teeneline kunstnik
1984 Maali aastapreemia „Rahvarõivais naise“ eest
1988 Maali aastapreemia „Altar ´88“ eest
1992 Konrad Mäe nimeline preemia
1995 Saku õlletehase sponsorpreemia „Leinab kala“ eest
1997 Saku õlletehase välja pandud maali aastanäituse peaauhind „Jahimehe südame“ eest
1999 EV teenetemärk Valgetähe IV klassi orden
2000 Kultuurkapitali aastapreemia
2012 Eesti riigi kultuuripreemia 2011. aasta loominguliste saavutuste eest
2018 Kultuurkapitali elutööpreemia

Kuulumine kogudesse

Eesti Kunstimuuseum
Tartu Kunstimuuseum
Eest Kunstiakadeemia muuseum
Viinistu Kunstimuuseum
AkzoNobeli kunstikogu
Ludwigi muuseumi kogu
Ajaleht Kaleva kunstikogu Oulus Soomes
Eesti Panga kunstikogu
Eesti Kunstnike Liidu kunstikogu
Paljud avalike asutuste kollektsioonid ja erakogud Eestis ja välismaal

Kuulumised ja harrastused

Eesti Kunstnike Liit
Eesti Maalikunstnike Liit
Tartu Kunstikooli vilistlasnõukogu
Viskiklubi (UBC)
Eesti Kalastajate Seltsi Tallinna klubi
Eesti Looduskaitse Seltsi auliige

TARTMUS